

Jeroným: Dopis 22

Hleď, aby ses nezdála příliš výmluvnou, a nehledej potěšení v skládání lyrických básní. *A jaké je spolužití světla s temnotou? Jaký souzvuk Krista s Beljálem?*¹ Co mají žalmy společného s Horatiem, Vergilius s evangelií a Cicero s apoštoly?² Nevzbudí snad u tvého bratra pohoršení, spatří-li tě za stolem v pohanském chrámě?³ Budiž, *čistým je všechno čisté*⁴ a nemá se zavrhovat nic, co se přijímá s díkůvzdáním⁵, přece však nelze pít zároveň z kalicha Kristova a z kalicha démonů⁶. Povím ti proto příběh vlastního neštěstí.

30. Před mnoha lety jsem se kvůli království nebeskému odřízl od domova, rodičů, sestry, příbuzných, a což bylo nejobtížnější, i od vybraného jídla, na které jsem byl zvyklý, a vydal se na cestu do Jeruzaléma, abych tu svedl svůj boj. Nedokázal jsem se však zřici knihovny, kterou jsem s obrovským úsilím a námahou dal dohromady během pobytu v Římě. A tak jsem, já hlupák, během postu četl Cicerona. Po mnoha probdělých nocích, po mnoha slzách, které se mi při vzpomínce na dřívější hříchy řinuly z hlubin srdce, jsem brával do rukou Plauta⁷. Jakmile jsem se však zase vzpamatoval, a začal číst jednoho z proroků, zhrozil jsem se nad tím neumělým jazykem. Byl jsem jako slepec, který nevidí světlo, vinu však nepřisuzuje svým očím, nýbrž slunci. Zatímco si ze mne dávný had takto tropil šprýmy, přibližně v polovině čtyřicetidenního postu se mého vyčerpaného těla, jež nepoznalo odpočinek, zmocnila horečka, a třebaže to zní neuvěřitelně, tak šířala mé ubohé údy, že na nich kůže jen visela. Zdálo se mi, že se blíží moje poslední hodinka. Celé tělo bylo již chladné, jen v zbědované hrudi, v níž zbývalo ještě trochu tepla, bylo cítit poslední záchvěvy života. Tu jsem byl v náhlém duchovním vytržení předveden před Boží soud. Bylo zde tolik světla a z okolostojících se linula taková záře, že jsem padl na zem a neodvážil se ani pozdvihnout zrak. Když se mě zeptali, čím jsem, odpověděl jsem, že jsem křesťan. Ale ten, jenž seděl v čele, pravil: „Lžeš, ty nejsi stoupenec Kristův, ale Ciceronův; *kde je tvůj poklad, tam bude i tvé srdce*“⁸. V tu chvíli jsem oněměl a mezi ranami – přikázal mě totiž zbičovat –, ještě více však mučen vlastním svědomím, jsem si pro sebe zašeptal tento verš: *Což ti*

¹ 2K 6, 14 – 15.

² Ozvěna Tertullianových slov: *Co mají společného Athény a Jeruzalém? Co akademie a církve? Co heretici a křesťané?* (*De praescr. haer.* 7, 9 [CCL 1, 193]).

³ Srv. 1K 8, 10.

⁴ Tt 1, 15.

⁵ 1Tm 4, 4.

⁶ Srv. 1K 10, 21.

⁷ Plautus a Terentius patřily k Jeronýmovým oblíbeným autorům. Jejich hry se už sice v pozdní antice neobjevovaly na scéně, sloužily ale jako texty používané při výuce v gramatických školách a byly považovány za vzor jazykové a stylistické čistoty. Po svém snovém zážitku se Jeroným zařekl, že už nebude pohanské autory číst. O tom, zda toto předsevzetí dodržel, však lze s úspěchem pochybovat.

⁸ Mt 6, 21.

*v podsvětí vzdá někdo chválu?*⁹ A pak jsem začal křičet a kvílet: „Smiluj se nade mnou, Pane, smiluj se nade mnou.“ Ten nárek se mísil se svištěním biče, až nakonec ti, kdo stáli kolem, padli soudci k nohám a prosili ho, aby odpustil mému mládí a dal mi příležitost napravit svůj hřích s tím, že budu-li ještě někdy číst pohanské knihy, budu trpět těmi nejhoršími mukami. A já, který jsem byl v této těžké chvíli ochoten slíbit i mnohem větší věci, jsem se zapřísáhl při jeho jménu: „Pane, budu-li ještě někdy vlastnit nějaké světské knihy nebo je číst, zapřel jsem tě.“ Když jsem složil tuto přísahu, byl jsem propuštěn a vrátil jsem se zpátky na zem. K údivu všech jsem znovu otevřel oči a ty byly tak zalité slzami, že i nevěřící by byli přesvědčeni mou bolestí. To nebyl jen sen a prázdné vidiny, které nás tak často šálí. Svědkem je mi sám soud, před nímž jsem ležel, a samotný rozsudek, jehož se tak bojím. Kéž bych už nikdy nebyl podroben takovému výslechu! Na zádech mi zůstaly fialové podlitiny a rány jsem cítil i po probuzení. Od té chvíle jsem četl Písmo svaté s takovou horlivostí, s jakou jsem světské spisy nikdy nečetl.

JERONÝM. *Výbor z dopisů*. Úvodní studie, překlad a poznámky Jiří Šubrt. Praha: OIKOYMENH 2006. s. 109-113.

⁹ Ž 6, 6.